

Tiron Albani

Un erou al Marii Uniri de la 1918. Printre marii eroi ai Marii Uniri de la Alba Iulia a fost și ziaristul și scriitorul Tiron Albani. În 2017 s-au împlinit 130 de ani de la nașterea acestuia în satul Gârbova de Sus din județul Alba.

Tatăl acestuia, Albani Amos, a fost fiul preotului Albani Sebastian care a slujit la biserica greco – catolică din Gârbovița între anii 1853 – 1875, iar mama lui Istina, a fost fata moașei Mădălina din Gârbova de Sus. Istina Albani, mama scriitorului, a murit foarte tânără la doar 23 de ani lăsând orfani trei copii: Prashiva, Maria și Chirion (Tiron). Deși a rămas orfan la o vârstă fragedă Tiron Albani, având o personalitate puternică, și-a luat soarta în propriile-i mâini muncind și învățând în același timp. Integrat mișcării muncitorești de la Budapesta unde a plecat în căutare de lucru, și-a completat pregătirea, urmând, după propria-i mărturie, „o clasă de liceu particular, două clase de gimnaziu muncitoresc și Academia ziaristică, plus cursurile se Numele de Tiron provine din Chirion care era un nume frecvent întâlnit în Gârbova de Sus, iar transformarea numelui din Chirion în Tiron, o găsim explicată în scrierea veche din alfabetul chirilic unde nu exista grupul de litere „Chi” iar scrierea se făcea cu „T” . Astfel găsim numele de Chirion scris Tirion sau Tiron. Scriitor popular, cum singur se considera, Tiron Albani a servit, prin toate manifestările sale, un crez. Activitatea literară a lui Albani este o prelungire a celei de ziarist militant. Opera lui formează mai multe volume, cum ar fi: „Craiu munților”, Oradea, 1934; „Leul De la Sisesti”, Oradea 1936. Ca politician, Tiron Albani a fost un fruntaș socialist care împreună cu Ioan Flueraș și Iosif Jumanca au fost principalii lideri care în ianuarie 1906 formau la Lugoj secția românească a Partidului Social-Democrat din Ungaria, iar în ceea ce privește evenimentele din 1918, ei erau convinși că lupta de eliberare socială și lupta de eliberare națională sunt indisolubil legate astfel că pentru înfăptuirea Marii Uniri de la 1 Decembrie 1918, conducătorii socialiști au luat hotărârea de a colabora cu Partidul Național Român pentru organizarea luptei naționale a românilor din Transilvania și Banat. Și dacă poporul român manifesta pentru eliberare națională și dezrobire socială o făcea pentru că în mintea lui aceste idealuri se contopeau, formând o singură credință. Pentru el faptul că socialiști conlucrează cu naționali este o cheazășie”, spunea socialistul Tiron Albani. Acesta a făcut parte din Consiliul Național Român Central, format la data de 30 octombrie / 12 noiembrie 1918 și constituit din reprezentanți ai Partidului Național Român și ai Partidului Social Democrat, care a preluat controlul Transilvaniei în acele zile. Cei șase reprezentanți ai Partidului Național Român erau Theodor Mihaly, Vasile Goldiș, Aurel Vlad, Alexandru Vaida-Voevod, Ștefan Cicio-Pop, Aurel Lazăr iar cei șase ai Partidului Social Democrat: Ioan Flueraș, Basil Surdu, Iosif Renoiu, Tiron Albani, Enea Grapini, Iosif Jumanca. În prefață la volumul „Douăzeci de ani de la Unire”, publicată în anul 1938, Tiron Albani spunea următoarele: „Gândul de la care a purces această carte este pornit din observația, că deși nu a trecut decât două decenii dela marile evenimente cari ne-au adus România întregită, multe fapte de o capitală importanță, au trecut în domeniul uitării odată cu oamenii cari au fost părtași la ele și cari rând pe rând se duc... nelăsând în urma lor decât regretul nostru al tuturor și nici un document care să fie mărturie vremurilor viitoare”.

